

Hanebo-Tul

1958

Utgiven av Hanebo Hembygdsförening

Hanebo-Jul

1958

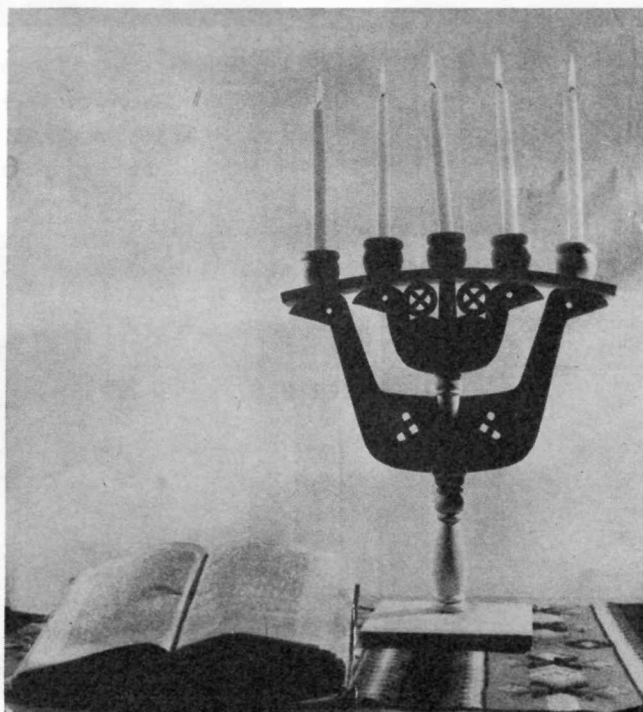

Foto: Åby-Lasse Larsson

Den gamla kyrkstaken

Av Sonja Nyman-Person

*Med tända ljus
I Herrens hus
En gång min plats var vorden.
Och i mitt sken
Gav bruden ren
Sin brudgum löftesorden.*

*När nyfött liv
Fick dopets liv
Jag lyste på den lilla.
När kämpens sår
Blev grav och bår
Min låga brann så stilla.*

*Till ottesång
Gick släkters gång
Igenom sekler långa.
Från jordens grus
Till himlens ljus
Jag lyste själar många.*

*Så kom den stund
Då altarrund
Min skepnad fann för ringa.
Men än jag hör
En fjärran kör
Av tid som gått — förklinga.*

Konfirmandträffar och Konfirmander i Hanebo år 1958

Foto: G. Edlund

*Konfirmander i vårgruppen. 1958. Konfirmandlärare
Prosten E. Pontén.*

*Konfirmandträff med 1918 års konfirmander tillsammans med
Komminister Å. Hedlund.*

*Konfirmander i vårgruppen 1958. Konfirmandlärare
Prosten E. Pontén.*

*Konfirmandträff med 1928 års konfirmander. tillsammans med
Prosten E. Pontén.*

*Konfirmander i sommargruppen 1958. Konfirmandlärare
Komminister E. Bergman.*

En föresyn för alla...

av Olle Eriksson

Han har besökt och förlossat sitt folk. Ty i dag har en Frälsare blivit född åt Eder i Davids stad, och han är Messias, Herren.

V I GAMLA HA OFTA haft tillfälle lära känna nu glömda, sällsynta, originella märkesmän av gamla skolan. En sådan var kyrkoherde Samelius i Skog. Så stor skönhet hade han inte men så mycket mer av inre sådan. Han verkade butter, trutig och otilldragsam men var en fin gedigen karaktär. Han var alltid sig själv. Ingen behövde tvivla på att det var Samelius.

Under min barndom predikade han ofta i Hanebo, många unga gingo då med nöje på sina starka, tränade ben för att höra Samelius predika. På den tiden tänkte man inte bara på att sparka. I Hanebo njöt man mera av hans originella predikan än hans egen församling i Skog. Söndagarna måste han se sina församlingsbor gå förbi kyrkan och prästen i predikstolen. Det pinade honom och han sade: — Måste de gå förbi sin egen kyrka till bönhuset för att höra Guds ord?

Då kyrkan restaurerades, flyttades på kyrkoherdens önskan predikstolen till andra sidan. Men efter hans död flyttades prediksolen åter till den plats, där Samelius icke ville ha den.

Hans originalitet tog sig många uttryck. En julkvällen besteg han predikstolen med ljus och spegel i händerna för att åskådligt visa att Jesus är Guds härlighets återsken.

En kall vintermorgon, då önskan att åter få höra den originella och humoristiske predikanten blev oss övermäktig, satte vi oss i släden med Skogs kyrka som mål. Otåliga stirrade vi mot sakristidörren för att se den underbara mannen träda för altaret. Men, o ve! En annan kom ut. Besvikelsen var stor. Vi förstodo att vi aldrig skulle få höra honom mer. En lätt opasslighet slutade med döden.

Under slutet av hans liv utvecklades hos den milde, tålige, fördragsamme herden ett rättfärdighetspatos, som bestämde hans sista beslut och handling. Då han märkte eller trodde märka att han ej var uppskattad, sade han:

— Inte skall jag trängas med dem. Ingen här skall spotta på min grav...

Med glädje tänkte han tillbaka på sin prästtjänst i Ovanåker,

Konungarnas tillbedjan.

Målning av Rembrandt år 1631.

där han varit värderad, där skaror samlades omkring hans predikstol och ordet bevisade sin kraft till frälsning. Det var en tid, då han verkligen levat. Särskilt de gamla mottogo sin återkomne son med glädje. "Även i döden var han vår egen".

En grav är väl ej så mycket att tala om, men helt visst: Ovanåker blev rikare genom att bereda sin ungdomspräst ett sista vilorum och Skog blev samma dag fattigare. Ingen kan värja sig för intrycket att det finns ett tomrum på Skogs kyrkogård.

Mot slutet av en högmässopredikan i sin församling sade han:

— Ni tycka väl att Samelius predikat bra i dag. Men det här var inte min predikan. Jag har lånat alltihop. Det hölls av en annan präst för hundra år sen...

Då jag fick uppmaningen att skriva en betraktelse för Hanebo-Jul, ville jag naturligtvis ge det bästa jag kunde och beslöt därför att låna från en framstående engelsk talare och teologie doktor. Det var ganska naturligt, då jag vistats i Öster-

Omslagsbild:

Staffan döper bältsingen Torland.

Teckning av John Fröberg.

Forts. å sid 10

Sockenskräddare och byskomakare

av Edw. Johnsson

MAN HÖR OFTA att det talas om den "gamla goda tiden", men ytterst få nu levande var med på den tiden, och inte många fler bryr sig om att ta reda på hur "gott" det egentligen var. Så mycket vet vi, att kampen för det dagliga brödet var hård, mycket hård, men jäkt i vår tids mening var i det närmaste okänd. Man utförde sina arbeten i en lugn rytm, som i huvudsak fick sin prägel av olika årstider; några fritidsproblem fanns säkerligen inte. Att det bjöds på mångahanda syss-

Byskomakare.

lor i en bondgård förstår man, när allt skulle tillverkas och beredas på gården, det var självhushåll med allt som därmed följde.

När hösten varslade om vinter och kyla, kom man helt naturligt att tänka på vad man skulle kläda sig med, då man inte kunde gå sommarklädd och barfota längre. Det fordrades kraftiga och varma vadmalskläder och rejäla skodon med tjocka sulor av björknäver, när Kung Bore härskade hårdhänt i Nordenland, och de flesta människorna hade sitt arbete ute i skog och mark.

Sedan urminnes tider har väl alla skor och kläder tillverkats i hemmet av materiel, som framställts på den egna gården. Det kraftiga vadmalsstyget vävdes av gårdens kvinnor, som först kardat fårens ull och sedan spunnit den under kulna vinterdagar. Men vid mitten av 1800-talet framträdde större anspråk på tygets utseende och konsistens. Man började fara till "stampen" med tyget. En sådan stamp fanns vid en vattenanläggning i ån vid Kvarnböle. Den drevs av färgare Lindborg, som också

kunde ge vadmalet en annan färg än den vanliga grå, som bildades när vit och svart ull blandades. Och när det gällt skodon, så tillverkades dessa av de egna kornas och kalvarnas hudar. Sulläder köptes dock vanligen från stan (Söderhamn).

Man var helt enkelt tvingad att tillverka allt i sko- och klädväg i hemmen och själv. Det fanns visserligen både skräddare och skomakare, som voro utbildade yrkesmän, men dessa fingo icke utöva sina hantverk på landsbygden, ty en kunglig stadga föreskrev, att alla hantverkare skulle bo och verka i städerna. Nu var det både tidsödande och kostsamt att komma till närmaste stad för att beställa ett par skor eller en kostym, ty färdig vara i likhet med vår tids konfektion fanns inte. Först år 1864 blev näringsfriheten införd i vårt land, nu kunde olika hantverkare slå sig ned på landsbygden. Vem som helst fick dock icke t. ex. sy kläder och göra skor åt andra. Skråväsendet hade visserligen upphört 1846, men det fanns fortfarande mästare, gesäller och lärlingar. För att förhindra att för många och kanske ej utlärda hantverkare skulle börja konkurrera i socknarna så bestämdes, att en sockenskräddare och en sockenskomakare skulle högtidligen utses och anställas av sockenstämman, där också fastställdes om ersättning för utförda arbeten. Men snart nog upphörde dessa bestämmelser och det blev både skräddare och skomakare i nästan varje by. Dessa arbetade ej i sina hem i en verkstad utan färdades från gård till gård medförande behövliga verktyg, och naturligtvis hade hantverkaren fri kost och i vissa fall husrum i den gård han arbetade.

Det var något särskilt den dag byskräddaren kom till gården. Åtminstone för barnen var det på alla sätt spännande. Nu skulle de kanske få nya kläder, och nyfikenheten var stor. Husfolket såg kanske också med belåtenhet, att en till plats bereddes vid matbordet. Man hade på känn, att nu vankades bättre mat än vanligt, ty husmor visste, att mästare måhända jämförde mathållningen i de olika gårdarna, och hon var mån om att ej bjuda magrare kost än i grannars. Sådant spordes snart i byn, ty mästare var ofta ganska talför. Innan det fanns symaskiner i alla gårdar, medförde skräddarmästare egen symaskin, sedan den uppfinningen började utnyttjas. Annars var ej skräddarens verktygsuppsättning så omfattande. I de flesta fall fanns i bondgårdarna det stora skräddarbordet, på vilket fanns plats för två skräddare att sitta med korslagda ben. Men mästare medförde dock det stora pressjärnet och en väldig sax. Där sågs också presshästen, kragknubben, bordvask, armstock, slibord och linjal.

Det kändes på något sätt underligt i hela kroppen, när mästare vände och vred på en och tog alla måtten. Och hur solt var inte mor i gården, när hon lade upp den tunga vadmalsbunten på skräddarbordet. Den bevisade, att gårdens kvinnor varit flitiga under vintern. Efter någon tid var dock tyget förvandlat till varma och starka kläder. Då någon provning vanligen icke

Gammalt gesällbrev med följande text:

Kongl. Maj:ts till SVERIGE OCH NORRIGE Wår Allernådigste Ordförande, vice Ordförande och Fullmäktige i Gefle-Stads HANDTWERKS-FÖRENING Göre Veterligt: Hos Föreningen har lärlingen å Skomakaryrket Pebr Skoglund anhållit, att varda till Gesäll antagen, Och alldenstund Föreningen utaf de bemälda Lärlingsföretedde betyg, inhämtat och kunskap i ofvan nämnde yrke, samt ordentligen begått Herrans Heliga Nattvard och eger god frejd, fördenskull och i förmågo af 4 Art. 55 § i Kongl. Fabriks och Handtwerks Ordningen den 22 December 1846 pröfvar Föreningen skäligen förklara Pebr Skoglund för Gesäll i merberörda yrke. Till bevis hvarom detta Gesällbref meddelas. Gefle den 6:de Mars 1862. På Handtwerks Föreningens vägnar: Conr. Sjöström, ordförande, A. R. Fogelin, vice Ordförande, G. Thollin, Fullmäktige.

förekom, var det beroende på mästerns skicklighet och kanske tur, hur plaggen kom att pryda sin bärare, men snitt och stil var ju inte det viktigaste. När mästern en vacker dag var färdig och lämnade gården, hängde på kammarväggen ej endast rejäla vadmalskläder, utan ibland syntes där också ett finare plagg, en högtidsrock eller bonjour av fint köplåde. En sådan syddes ej varje år minsann, utan den skulle räcka under ägarens hela livstid, ja, den skulle ärvas och användas även av efterkommande.

Det har funnits många byskräddare i Hanebo genom tiderna. Vi kunna kanske nämna några såsom Svedberg i Sörfly, Sylvander i Kyrkbyn, Svedberg i Lotan, Mört-Erik i Böle, skollärare Westling i Acktjärna och Skoglund i Svedja.

*

Om det ville sig väl, så kunde byskomakaren anmäla sin ankomst, så snart skräddarmästaren lämnat gården. Nu flyttades det tunga skräddarbordet undan, och från vinden hämtades sko-

makardisken, som fanns i varje bondgård. Detta bord var försett med uppstående kanter för att kvarhålla de många verktygen. Förutom den tunga lästknippan medfördes en stor mängd andra "prylar". Där fanns dessa krokiga skomakarknivar av flera typer, där fanns hålfotsuppstickare, lästkrok, pinnsyl, klacksyl, lädertång, sålhandske, den krokiga hammaren, olika putsåpor, den stora spannklämmen och mycket annat. Nu bars också blötbäljan in, beck kokades av hembränd tjära och från garvaren Wallander i Kyrkbyn hade hämtat välberedda kalv- och koskinn, välsmorda och mjuka. Sulläddret var dock köpt i Söderhamn. I ett hörn av rummet låg en hög björknäver. Intressant för barnen var att se, när mästern gjorde "klisterburken". Han tog en flaska och mitt på den lindade han ullgarn, som var dränkt i fotogen. Så tände han på ullgarnet, och när det brunnit tillräckligt, sänkte han flaskan i blötbäljan, en knäpp hördes, och flaskan var avskuren till en pyts med jämna kanter. I burken förvarades skoklister, som bestod av rågmjölsgrot. Detta klister fick så småningom en söt smak, och fanns det barn på gården brukade de i smyg smaka på denna i deras tycke stora läckerhet! Garn till skosömnaden och till becktråd brukade spinnas av det bästa linet. Skopligg fanns inte att köpa, och därför måste även den tillverkas av mästern. Av fin rätkliven björk gjordes av tvårvad längder, som vässades från båda sidor. Flera sådana längder ställdes intill varann och med en kniv späntades pliggen fram. Sedan alla förberedelser voro gjorda, började skottillverkningen, som började med tillskärning av ovanläder, som sedan spändes fast på en läst, som hade passande storlek och form. Sedan klistrades och syddes bindsulan fast och efter många konstfärdiga handgrepp var en sko färdig. Vinterskorna voro de s. k. näverskorna, så kallade efter det näverlager, som utgjorde huvudbeståndet i sulan. Dessa skor voro mycket varma, ty den upptill två centimeter tjocka sulan hade stor isoleringsförmåga. Hade man näverskor och två till tre par tjocka yllestrumpor, utestängdes den svåraste vinterkyla. Dessutom tillverkades "veckstövlar", som ansågs som särdeles förnämliga skodon. Hur stolt var ej drängen och sönerna i gården, när de fingo dra på sig det första paret veckstövlar. Nu kunde de känna sig som verkliga karlar. När stövlarna voro nya, användes de, då man gick i kyrkan, och när pojkar skulle "gå på byn". Kvinnfolken fick också näverskor fast av något smidigare utförande. Pigorna skulle dessutom ha ett par kängor av tunnare kalvskinn med ladersula. Alla skor försågos med höga skaft; lågskor förekom inte. De skor, som användes vid högtidligare tillfällen borde ha "knarr" i sulan, det skulle höras, när man t. ex. gick fram genom kyrkgången. En del skomakare hade det berömmet, att de kunde ge ljudlig "körknarr" åt sina skor. Man förstår, att det hördes lång väg, när ungdomarna dansade hambo på logen och stampade taktfast med dessa kraftiga skodon, särskilt som skor och stövlar voro beslagna med klackjärn eller "skrällor".

Bland byskomakare i vår socken kan nämnas Erik Nilsson i Norrsätter, Vestlund i Västansjö, Hedblom i Granbo, Brandt i Acktjärna, Skoglund i Svedja och flera av annan släkt Skoglund i Vallsänge.

Dessa pliggsylens och pressjärnets riddare voro gärna sedda

Det gamla häbbret i Björlänge.

Teckning av I. Forsberg.

Björlänges-Edvard

Av Ivar Forsberg

BJÖRLÄNGE LIGGER i utkanten av Sörfly mot gränsen till Kyrkbyn. Vägen dit är ganska stenig och ojämn. Färdas man från Flybyn, så tar man av från stora vägen vid Vårkil, där Dalbäcken förr rann strid i dalen, men som nu knappast märks från vägen.

Efter att ha passerat Vårkilsbackarna kommer man till den branta Knaperängsbacken, som är proppfull av stenar. Till höger ligger Hanstjärn som mot Erik-Ols berget inramas av lövskog men för övrigt omges den av åkerjord. På vänster sida tränger skogen från Åsen på med sin blandning av barr- och lövskog. Om man frestas att göra en avstickare upp till Åsen så erbjuder dess högsta topp en härlig utsikt över Sörfly, Norrfly och Hårga m. m., och även Kyrkbyn med kyrkans ståtliga torn är synligt mellan trädens grenar.

i bondgårdarna. Det blev ett välkommet avbrott i den grå vardagens enahanda, när de funnos i stugan eller kammaren. Deras arbetsdag räckte vanligen till långt in på kvällstimmarna, och gårdsfolket samlades omkring dem, när mörkret omöjliggjorde utearbete. Mäster var ofta en god berättare och många gånger något av en vardagsfilosof. Kanske det stillasittande arbetet på skräddarbordet eller skomakardisken inbjöd till tänkande och reflekterande över olika problem, när det gällde samhällslivets ordnande eller livets djupare frågor. Det är kanske ej endast en händelse, att många nydanande och framåtblickande personer härstammar från dessa enkla hantverkare.

När man närmar sig Björlänge synes inte mindre än fyra byggnader, som tillhör gården. Först ligger på vänster sida det gamla häbbret. Mitt på gårdsplanen står en gammal ärevördig lönn, som sträcker sina grenar liksom beskyddande mot det nyrestaureerade boningshuset och bryggstugan. Litet längre upp mot kyrkbyhålllet står ladugården som numera bara hyser några hönor.

Här i Björlänge lever och verkar den gemytliga skogsmannen Edvard Johansson med hustrun Anna. Han är, långt utanför socknens gränser, känd som "Björlänges-Edvard."

Han kommer nästan alltid med någon historia från gamla tider, när man slagit sig i samspråk med honom. Alltid slagfärdig och med spjuvern i ögat finner man den drygt 70-årige skogsmannen.

Johansson är en naturälskare av stora mått. Han känner nästan varje sten och träd från Flyåsen till Flatmyrsberget.

De få stunder han inte arbetar i skogen tar han sin käpp och vandrar i markerna. Särskilt om våren, när naturen vaknar till nytt liv, är han uppe i ottan och vandrar omkring intensivt lyssnande till alla olika ljud som bara våren ger. Göken, sommarens speciella budbärare, som kommer litet senare, är en av hans favoriter.

Man blir alltid gästvänligt mottagen, när man gör ett besök hos makarna Johansson i Björlänge. Edvard själv sitter på sin vanliga plats vid köksbordet medan Anna går omkring och pysslar i köket. Man bjuds att sitta ner på soffan under det att kaffepannan sättes på.

Medan vi väntar på kaffet, kommer samtalet i gång. Ämnet blir ganska ofta Sundsjöbergen. Däruppe, nästan i finnskogen, har Johansson gjort många dagsverken. Otaliga träd har där fallit för hans såg och yxa.

— Det är fråga om att de skall bli en ny väg till Sundsjöbergen, säger Edvard med en karaktäristisk gest med tummen. Dyrt blir det, men en sån skillnad det kommer att bli. En bilresa dit upp kommer att ta, på sin höjd, en halv timme. . .

Kaffet kokar och Anna slår upp.

Edvard bjuder skämtsamt:

— Varsågod och ta för dig av knallhattarna!

Samtalet om Sundsjöberget har plötsligt upphört, då Edvard berättar en av sina mångfaldiga historier från gamla tider. Han berättar om gumman som sa att dom som är fula blir bra på kort, medan som som ser bra ut ter sig mindre bra på kort.

— Det vet jag, sa gumman, för jag blir aldrig snygg på kort. . .

— Du förstår, menar Edvard och blinkar med ena ögat.

Edvard Johansson kan konsten att få ut något väsentligt ur vardagens enahanda. Hans levnadsvisdom blandad med glittrande humor gör honom till den intressanta personlighet han är.

*Bliv medlem i
Hanebo Hembygdsförening*

Torpet på Sibonäset

av Nils Carlsson

DÄR FABRIKEN i Sibonäset nu ligger, låg det förut ett litet torp, som kallades för Lindbergstorpet. Det var torparen Lindberg, som bodde där, och han ägde två små stugor och en liten ladugård, där de hade sin ko.

Lindberg var både torpare och pråmbyggare, ty på den tiden byggdes det många pråmar på Nässet. På dessa pråmar fraktades det bräder, som kom från de små sågarna uppe i skogarna. Det fanns många sådana skogsåsar, bl. a. i Tönsen, Bullerbäck, Pankfors och Västansjö, från vilka de körde bräder med häst.

Innan järnvägen drogs fram genom bygden, fanns det en brädgård på Sibonäset. Virket kördes till brädgården med häst, men i brädgården fanns det trallbanor, som gick ner till sjön. Dessa var kvar, när jag gick i skolan, och det fanns en brygga vid Nässet, en vid masugnen och en vid Björnäsudden.

Lindberg hade sex barn och det var trångt i den lilla stugan och även fattigt.

En av sönerna, Olle, som blev banvakt och byggde sig egen gård i Lilltjära, berättade en gång en händelse, som jag minns så väl.

På den tiden måste man till Söderhamn, när man skulle handla något mer. Lindberg tog därför dragkärran och ställde den i sin eka och rodde över Bergviken till Bergvik, varifrån han drog kärran landsvägen till Söderhamn. Där "storhandlade" han vad de behövde för en rätt lång tid. Och så gick han den krokiga vägen tillbaka till Bergvik. Där satte han åter kärran i ekan tillsammans med allt vad han hade köpt i Söderhamn.

När han kom ut på Bergviken, kom det en ångbåt och körde förbi honom. Han var god vän med kaptenen på båten, och när denna fick se honom, kastade han ut en lina till Lindberg. Han satte fast linan i ekan och var glad att få vila sig. När de kom mitt för Sibonäset, minskade ångbåten farten, så att linan kom ner i vattnet och trasslade in sig i propellern. Det blev en hård ryck i linan, innan Lindberg hann få loss den, och ekan kantrade.

Lindberg, kärran och allt vad han köpt, kom i vattnet. Besättningen på båten hjälpte upp Lindberg och fick så småningom ekan på rätt köl, men kärrhjulen och alla varorna hamnade på sjöbotten.

Tung till sinnes fick han ro tomhänt hem till Sibonäset. Och därhemma i stugan satte sig de två gamla vid spisen och grät. Nu blev det ännu fattigare för dem en tid. Men det gällde att inte förlora modet utan fortsätta arbetet. . .

Av Lindbergs barn blev en, Johannes, mjölnare i Segersta och två av dem, Olof och Hans, blev banvakter.

Som tidigare nämnts byggdes det pråmar på Sibonäset, och Lindberg var med om detta arbete. Där fanns det långa, smala byggnader, där plankorna till pråmarna "basades". Där fanns också slipar på vilka pråmarna byggdes. Mitt för varje slip fanns det en stor stenkista med en stolpe i mitten. När pråmarna

*Torparen Olof
Lindberg, Sibonäset
med hustru och
sonen Hans.*

skulle upp på sliparna, fästes en lina vid pråmen, och sedan spelades pråmen upp på slipen.

När järnvägen byggdes slutade pråmbyggandet på Sibonäset.

Det var rätt så livligt efter vägarna även på den tiden, om det också var endast hästskjutsar. Långa rader av hästforor med vita, kådligt bräder var vanligt.

Vid den tiden kom det också en västgöte till Hanebo och bosatte sig här. Han började med att köra omkring och sälja tyger, och så småningom öppnade han en affär i Västansjö. Hans handel var ibland litet "skum" och så började han köra till Söderhamn och köpa brännvin, som han sålde i smyg, även till körarna efter vägarna.

Länsman Blombergsson hade väl aning om detta och när han en gång mötte västgöten, frågade han:

— Vad har du i fatet?

Det låg nämligen ett fat brännvin i västgötens trilla.

Då svarade han helt lugnt:

— Dä är allt smörje te västasjöenes ångsäg. . .

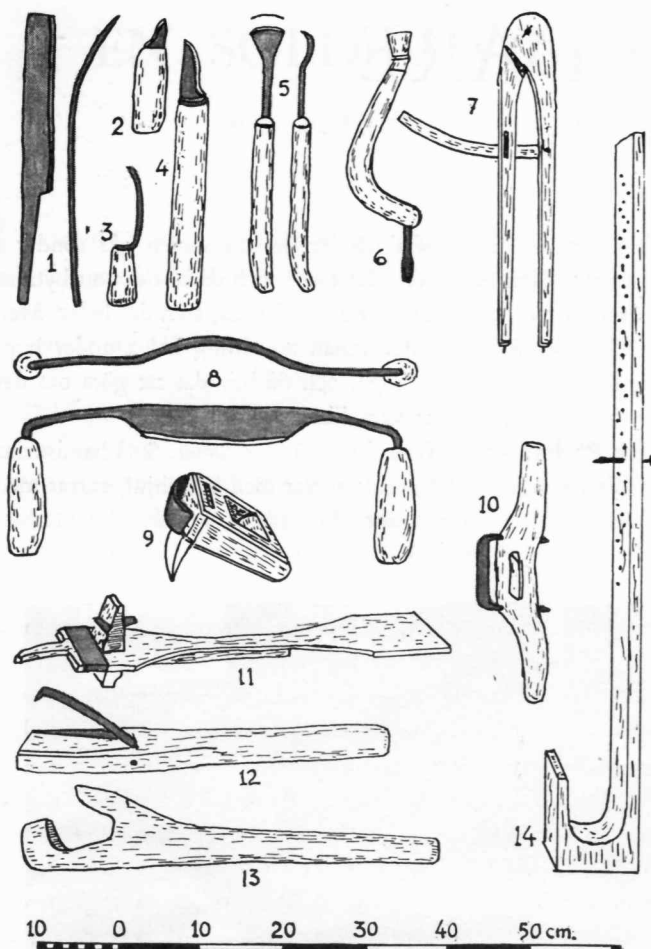
Länsmannen lät det vara med detta även för den gången.

Denna västgöte hängde sig sedan, och hans lilla handelsbod försvann.

När järnvägen kom, försvann pråmsliparna och pråmarna slutade att gå. Sågningen slutade också omsider i de små vatten-sågarna. Och när det inte fanns några bräder att köra, försvann också brädgården.

Torpet försvann också, och där det låg ligger nu fabriken, eller närmare bestämt, där stugan stod, ligger nu matsalen.

Inte kunde väl gubben Lindberg tro detta, när han gick och arbetade på det lilla torpet i björkhagen vid Sibonäset.

Redskap för laggkärlstillverkning: 1. Skavjärn; 2. Ristjärn; 3. Skjutjärn; 4. Bandkniv; 5. Skjutjärn; 6. Dymlingborr; 7. Passare; 8. Laggkniv; 9. Innerskave; 10. Ytterskave; 11. Laggsåg; 12. Bandhake; 13. Bandhake; 14. Ritmått;

Teckningar av Anders Nyman efter skisser av Dag Trotzig.

Det var förr i tiden gott om arbetare i tunnbinderiyrket, beställningarna kom på löpande band. Bryggerierna var ständigt i behov av uppsättning jäskar, liggare, ölfat, svagdrickskaggar, vinkärl, ja, allt skulle förnyas. Men det hörde också till gesällivet att byta plats. Man ville ut och praktisera och förkovra sig i yrket. Då var det att ge sig iväg på trampen utan mål. Att resa på tåg ansågs inte anständigt. Men vår vandrande gesäll var ingen landsvägsloffare i vanlig mening.

Att ge sig ut på luffen efter nytt arbete hade alltid ett tjusningen skimmer över sig. Fri som fågeln i lunden gick gesällen mot okända öden. Nu är de stora beställningarna nästan borta, och borta är också romantiken.

Mycket av det forna handarbetet är nu borta. Det har blivit tunnfabrikerna med maskinell utrustning, som övertagit arbetet. Rationaliseringen i detta yrke har varit nödvändigt för att kunna hävda sig i den hårda konkurrensen. Vid masstillverkning av bl. a. smödröttlar, tjärtunnor, oljefat m. m. är nu både stav och bottnar maskinfärdiga, tillverkade i för ändamålet särskilda specialmaskiner.

EN FÖRESYN FÖR ALLA... Forts. från sid 3.

landet större delen av mitt liv. Där lär man sig låna, och de flesta österlänningar leva på lån, ty det saknas vanligen något i varje hus. Där bör man även vara beredd att giva lån. En min granne i Addis Abeba ställde till kalas ibland, men då behövde han låna mina persiska mattor, som förvandlade det kala rummet till festsal.

Följande den gode kyrkoherde Samelius föredöme och Österländingens bruk och dagliga vana att låna, då något fattas, anför jag härnadan den engelske prästens förklaring till ovan skrivna textord:

"Vilken underbar tanke att Gud besöker sitt folk i världen. Gud besökte Adam och Eva, Jakob, Moses, Josua m. fl. Men det underbaraste besöket skedde dock, när Jesus kom, stannade och välsignade världen. Han lämnade världen men har därför ej övergivit världen. Han kommer till sina barn att hjälpa den i alla svårigheter. Ofta kommer han så tyst och stilla, så att vi ej märka vilket ärofyllt besök vi haft. Han besöker även de gudlösa. Alltid kommer han för att giva, för att berika. Vi måste besinna vilken förmån detta är. Tusentals barn födas dagligen, men detta barn är Härlighetens Herre. Juldagen var ej hans livs början. Han lever från evighet till evighet. Hans hand har danat allt. De starka änglarna kalla honom Herre.

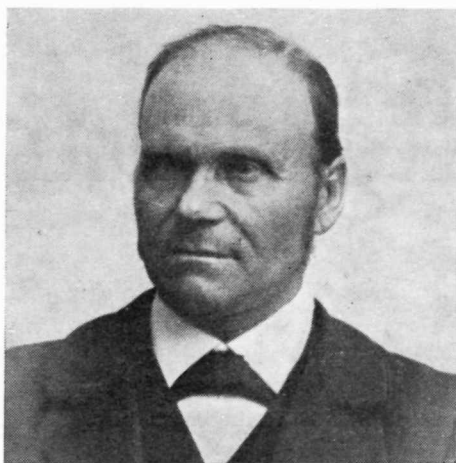
Peter den store arbetade såsom lärling i skeppsvarv i Holland. Han lämnade sin tron, arbetade såsom andra, klädd såsom sina arbetskamrater, bodde i en hydda, bäddade själv sin säng, lagade sin mat. Men han upphörde aldrig att ens för ett ögonblick vara Rysslands enväldshärskare.

Så har ock Kristi härlighet varit dold under mänsklig klädnad. Han upphörde aldrig vara Guds son. Han dolde sin makt och blev ett hjälplöst barn, som är oförmöget att gå, tala, tänka, liggande i sin moders sköte. Han blev människosonen att vi skulle bli Guds söner. Han bodde bland människor, delade deras förnedring för att lyfta dem upp och göra dem delaktiga av sin ära och härlighet".

Varje människa är skapad med behov av förening med Gud. Detta behov kan svårigen utplånas. Hon är lik ett mynt, som även i sin förnedring bär konungens bild, ehur sliten och smutsad. Ingen, som är i livet och har dess möjligheter, är för-lorade. Syndernas förlåtelse återställer den fördunklade gudsbilden. Vi äro alla arvingar till riket enligt evigt beslut. Det är endast genom förakt för arvet som vi bliva arvlösa, fattiga.

För att göra ett litet tillägg till lånet menar jag att Jesus Kristus är en föresyn för alla åldrar, tillstånd och levnadsvillkor. Vår förnämsta uppgift är att växa upp till och tillbildas med denna höga föresyn.

Även barnen böra åtminstone läras att vara hyggliga och hävda sitt gamla goda rykte. Jag kan knappast föreställa mig betlehemsbarnet såsom ett rätt så vanligt och elakt skrikande, missbelätet, i trots av välmåga, knotande svenskt barn, som tyranniserar sina försvarslösa, blöta föräldrar. Han medföljde sina föräldrar till Nazaret och var dem underdånig och såsom vår förebild tillväxte i ålder, nåd och visdom inför Gud och människor.

Nils Vestling.

L. Erik Skogsberg

Karin Jansson.

Templet 527 Norrskenet

av Erik Skoglund

I BÖRJAN AV 1890-talet kom min hemby Acktjärä i kontakt med den organiserade nykterhetsrörelsen. År 1892 bildades nämligen Templet 527 Norrskenet av N. T. O. av personer från Sörfly och Acktjärä, med ambulerande möten i byarna. Det torde hittills ha varit den märkligaste tilldragelsen i byns historia på länge och väckte uppteend och nyfikenhet och gav upphov till många funderingar av byns fäder. Då Templets möten var av sluten karaktär dröjde det åtskilligt innan man kom underfund med arten av dess verksamhet, och det var ett tacksamt objekt för byskvallret. Man undrade om det möjligen var något närbesläktat med frimurarna, men för övrigt visste heller ingen vad frimurarna hade för sig. Sedan Templet haft några offentliga möten med nykterhetsföredrag klarnade situationen betydligt och man började förstå att det var fråga om en samhällsnyttig verksamhet.

Supseden var emellertid mycket allmänt gängse den tiden, och det saknades inte försök att motarbeta och förlöjliga nykterhetsverksamheten såsom en onödig inskränkning i den personliga friheten. Nykterhetsrörelsen hade den tiden i allmänhet en religiös anstrykning, och nykterhetstalarna utgick ofta från något bibelord i sina föredrag och anknöt till religiösa uppfattningar. Det var för övrigt inte svårt att finna avskräckande exempel på spritens skadeverkningar överallt i bygderna den tiden, och synnerligast vid de större helgerna.

Templets möten ambulerade mellan Acktjärä och Sörfly skolor och anslutningen var en tid ganska stor, en tid omkring 100 medlemmar. Härtill bidrog verksamt att en del inflytelserika personer anslöt sig till rörelsen och ledningen kom i goda händer från början. De ledande personerna i Acktjärä var skolläraren Nils Vestling, bonden Jon-Svensson och skomakare P. C. Brandt, samt från Sörfly Lars Erik Käck, lärarinnan Karin Jansson, bonden August Jansson och fröknarna Sara Olsson och Stina Käck. Under första tiden var Lars Erik Käck ordf. eller

övertemplare (sedan känd som folkskollärare Skogberg). Han var en skötsam och begåvad ung man, som med för den tiden ovanlig skicklighet skötte förhandlingarna. Sekr. var lärarinnan, fröken Karin Jansson, som med stort intresse och skicklighet skötte sin tjänst i föreningen. Till de ledande i övrigt hörde bonden Jon-Svensson, skattmästare, samt Nils Vestling, August Jansson och P. C. Brandt. Marskalkar var Sara Olsson och Stina Käck. För egen del hade jag en tid äran att bekläda befattningen som inre- eller yttre vakt, som för en yngling vid 15 år betydde en nästan otrolig uppskattning och att under mötena få bära den förgyllda nålen på rockslaget som ett synligt bevis på värdighet tilltalade i hög grad gosselynnat.

Någon har sagt, att de första nykterhetsföreningarna i allmänhet arbetade på ett bristfälligt sätt, och att man sysslade med småsaker och ofructbara diskussioner om självklara saker, som upptog stort utrymme på arbetsordningen, och man måste medge att så även var fallet med Templet 527 Norrskenet i viss mån. Kanske mera den sista tiden än under den första, beroende på de ledande krafterna. Under första tiden strävade man nog efter att hålla mötena på en värdig nivå och de frågor som behandlades rörde sig mestaledes om lämpligaste sättet att befrämja ordens bästa. Som jag tidigare nämnde hade nykterhetsrörelsen en viss religiös prägel den tiden och i templet Norrskenet var den mycket framträdande i början, beroende på att flera av de ledande personerna var religiösa. Det var därför vanligt att mötena avslutades med att någon läste en kortare betraktelse samt bön och psalmsång.

Offentliga fester med föredrag, sång och musik, deklamation och kaffeservering anordnades även och synnerligast under julhelgerna. Dessa templatfester utgjorde byns förnämsta evangemang och samlade mycket folk. Festerna var också både värdiga och trevliga i all sin enkelhet, och folk var inte så anspråksfulla. Det var mestadels templets egna medlemmar som svarade för underhållningen, utan någon ersättning, och för att få vara med kostade det en obetydlig slant för kaffet, men roligt var det för oss ungdomar och vi kunde långt efteråt tala om senaste templatfesten. Någon gång hände det att templet fick besök av några medlemmar från de andra templen i socknen, och jag har ännu i livligt minne ett sådant besök av Johan Lindblom i

"började gå och äta bär. . ."
Teckning av Olle Ericson.

Lilltjära och Erik Lindblom i Hallen. Deras nobla personligheter gjorde starkt intryck på oss alla och besöket uppskattades mycket.

Templet 527 Norrskens saga blev inte lång, endast 13 år, det upphörande 1905, efter en tynande tillvaro de senaste åren. Orsakerna var säkerligen flera, men ledarfrågan torde ha varit den mest avgörande. Ledningen kom i händerna på mindre ödmötesgilla personer och en viss maktlystnad började göra sig gällande. Det blev ofta mindre trevliga diskussioner på mötena och en illa dold osämja mellan de ledande kunde förmärkas. En del ungdomar var visserligen roade av sammandrabbningarna, som ibland var dråpliga exempel på lusten att tvista om "påvens skägg" och lusten att höra sin egen röst. Det fanns även några personer med naturlig fallenhet för humor som begagnade tillfällena att driva med ledarna. Det är klart att en sådan möteskultur inte befordrade nykterhetssaken. På sin höjd blev det en träning för vissa personer att lära sig uppträda och yttra sig, som kunde ha sitt värde.

Samtidigt med templets avtynande inträffade den tid då Fosterlandsstiftelsens ungdomsföreningar D. U. F. bildades i Hanebo, varav en i norrsocknen, och till den anslöt sig de religiöst sinnade ungdomarna och även några äldre ledande personer i templet. Det är troligt att även den omständigheten kom att påskynda slutet. Trots templets korta verksamhetstid vågar man påstå att den avsevärt påverkade uppfattningen om rusdryckernas skadliga inverkan på individen, hem och samhälle och därför förtjänat ett bättre öde. Det hade säkerligast varit bäst om de båda föreningarna kunnat samverka och komplettera varandra, men förutsättningarna härför synes ha saknats. Det blev därför D. U. F. som i fortsättningen under flera år i huvudsak svarade för de flesta offentliga sammankomsterna och julfesterna på byskolan.

Kraftgubbar

I HANEBO har det i gångna tider funnits många kraftgubbar, och långt efter deras död har det berättats om dem. Ännu kan väl en och annan berätta något, men det mesta är glömt — och det finns därför anledning att berätta något av vad som finns bevarat i gamla anteckningar. . .

En bland de mest namnkunniga är nog Töns-Olle, som levde någon gång på 1800-talet. Om honom har det berättats många nästan otroliga historier, men de gamla har försäkrat att de är sanna.

Så berättas det om honom, att när han skulle gå till skogen för att hugga kolved, fick de göra i ordning en stor matsäck åt honom, ty han var också en verklig storätare, stor och kraftig som han var. Men han tyckte nog att det var besvärligt att ta matsäcken med sig, ty innan han gick satte han sig på bron hemma i Tönsen och åt upp alltsammans, som skulle ha räckt, medan han högg kolved till en hel mila. Så tog han yxan på axeln och gick. Och efter tre dagar kom han tillbaka och ville ha mat igen — och då hade han huggit färdigt. Det låter omöjligt, när man betänker hur mycket ved det går i en mila, men Töns-Olle kunde det han, ty i fråga om kropskrafter fanns det ingen som kunde mäta sig med honom.

På den tiden fanns det linskätkar i alla byar, och så även i Hallen. En kväll höll de på att sträcka en lina där, och när Töns-Olle tog i den ena ändan, tyckte de andra att han inte behövde någon hjälp, varför han blev ensam. I den andra ändan blev det så småningom tolv karlar, men Töns-Olle var inte ängslig för det. Och om en stund låg alla tolv på näsa i backen och han stod ensam med linan i handen.

— Ni var ena riktiga stackare hela högen! sade då Nils, när ni inte orkade på en ensam karl. . .

Det tycket de att det var förargligt. Nog var han ensam, men de var många, och så sprang de på honom. Och något gammalt groll låg också kanske under det hela. De fick också omkull honom, och nu låg alla över honom för att riktigt klämma till. Men det oroad inte honom så mycket.

Nu var Töns-Olle rökare, och medan han låg där, stoppade han sin pipa, slog eld och tände den. Sedan reste han på sig, så att karlarna tumlade omkull åt alla håll. Då såg de att det inte lönade sig att bråka mera — och Töns-Olle fick vara i fred för dem. Han var i alla fall Töns-Olle och starkare än någon annan i socknen.

En gång var han till Söderhamn för att köpa en tunna råg. Handlanden kände igen honom och frågade hur han skulle få hem den, när han inte hade någon häst:

— Vad har du att forsla hem den på?

från Hanebo

Av Victor Johnson

— Jag skall bära den, svarade Töns-Olle, lugnt som om det var den naturligaste sak i världen.

— Gör du det, skall du få rågtunnan till skänks, sade handlanden, ty han trodde i alla fall inte att han skulle orka med det. En tunna råg var tung — och det var över fyra mil till Tönsen.

Det var Töns-Olle gärna med på, och så tog han rågsäcken på ryggen och gick. Men handlanden var litet misstrogen och skickade en betjänt (som det hette på den tiden) efter honom för att kontrollera. Och där gick de två efter vägen mot Hanebo. På halva vägen börjande Töns-Olle gå vid sidan av vägen och äta bär — fortfarande med rågsäcken på ryggen. Men då vände betjanten. Han tvivlade inte på att han orkade gå hem med rågsäcken. . .

Men stor som han var, var han också en baddare att äta, berättas det. I ett mål mat kunde han äta 34 sillar till bröd och potatis och sedan han därtill druckit en halv hink vatten, kunde han gå ut till nya stortag.

Så kom han en dag till Kilafors för att köpa litet hästskojärn. Smeden Berglund var en stark karl, den starkaste på bruket, och sedan vatthammaren var skaftad kunde han stiga upp på städkubben och lyfta den med båda händerna och knacka i städet med den. Det fanns det ingen mer på bruket som kunde göra.

Patron Rettig kände också till Töns-Olle, och när de träffades, ville patronen skoja med honom.

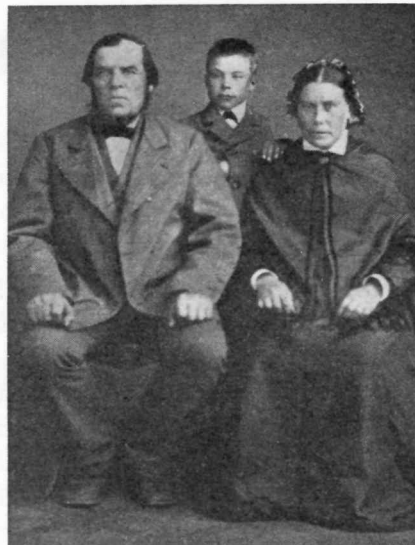
— Skulle du ha hästskojärn kan du ta den där biten, sade patronen och pekade på en oskaftad vatthammare, som låg på golvet.

— Tack så mycket, sa Töns-Olle, och så stack han ena armen i skafthålet och gick sin väg med hela hammaren. Då stod Rettig nästan mållös och bara gapade efter honom. Till slut fick han dock fram:

— Hör du, vänta lite så ska du få en lämpligare bit. . .

Då kastade Töns-Olle ifrån sig hammaren.

I Tönsen fanns det flera starka karlar och en av dem hette Färdig. Han var björnjägare och en stark och djärv sådan. En dag rev björnen en ko i Tönsen, och då tog Färdig och hans kamrater hand om saken för att få slut på att björnen rev kor. De fann snart björnen, där den låg och frossade på juvret av kon. Men björnen gick undan som de brukar och Färdig och en till stannade kvar på pass till björnen skulle komma tillbaka. Ty det visste de att den skulle göra. De fick vänta tills frampå natten innan björnen kom, men då small Färdigs muskedunder och "nalle" gjorde en volt. Men det dröjde blott ett ögonblick

Stor-Tron med fru och son.

Foto: J. Andersson, Sandarne.

så var den på benen igen och gick till anfall mot skyttarna. Färdig var nu utan skott i sin bakladdare och han sade till kamraten:

— Skjut, annars är det ute med oss!

Kamraten låg där och skalv och frågade:

— Ocken ska jag skjuta på?

Han hade råkat ut för björnfrossa, det förstod Färdig genast, så han rök bössan av honom och sköt själv. Och nu stupade "nalle" för andra gången. Kulan hade gått in mellan björnens illmariga ögon. . .

Det fanns björn i våra trakter på den tiden, och en gång laddare två söner till en bonde bössorna för att gå på björnjakt. Bonden frågade vad de skulle skjuta, och när de talade om att de skulle på björnjakt, sade han:

— Skjuta! En björnstackare ska ni föll kunna knacka ihjäl med yxa, menade gubben. Då brukar jag göra. . .

— Då kan vi väl inte göra, sade pojarna, och så gick de.

Försiktigt gick de i skogen, och så träffade de helt plötsligt på gubben. Han satt på en ännu varm björnkropp och rökte pipa, och något annat vapen än en yxa hade han inte.

I en gård hade de två stora starka drängar, som vägde sina modiga tretton pund vardera. En sommare byggde deras husbonde på gården och hade då en snickare från Uppsala, som kunde detta litet bättre än andra.

En söndag skulle drängarna upp till gårdens fäbovall och hälsa på bopigorna. Snickaren tyckte att han väl kunde få följa med, men drängarna ville inte ha honom med. När de skulle ut i sådana ärenden, ville de helst gå utan sällskap av andra. Snickaren tyckte dock att han borde få följa med och gick efter dem upp genom skogen efter kärrvägen. Drängarna hade inte så bråttom och vid en myr stannade de och började äta hjortron. Och det ville sig inte bättre än att en av dem blev biten av en orm. När snickaren hann upp dem, var den ormbitne rätt så illa därnär. Han kunde inte gå och benet var hemskt svullet.

Nu var det tre fjärdingsväg till byn och drängen vägde tretton

På gamla vallstigar

Av Sigfrid Björkström

NORRLANDS FÖRBINDELSE med södra Sverige bryta sig igenom Kölbergsmassiven när man kommer in i Lilltjäradalen vid Röstbo. Landsvägen sänker sig i sirliga spiraler från jordåsstigningarna, medan järnvägen gått våldsamt tillväga och brutit sig en bred skärning i Kölbergets röda granit. (Denna var innan nya vägen byggdes. Red.) Platsen där landsvägen och järnvägen på detta sätt smyga sig jämsides förbi Kölbergs hotande urbergsresning in i dalen, kallas "Norrlandsporten".

På dalens andra sida höjer sig Digerbergsmassiven med top-

parna Heberg, Knupen och Storhäll, 330 meter uppåt. Och det är uppför detta bergsmassiv som byarna Gusbo och Vallsänge trampat upp sin fäbodstig till Knupbodarna.

Under en dryg timmes vandring har fäbodvägen stigit 207 meter. Där lågo emellertid fäbodstugorna, leende och gästvänliga, på en avsats i bergssluttningen. De äro av den vanliga sorten med "häbbre" och "finstuga". I tre av dem hittades fäbodflickor, som ovillkorligen ville bjuda på söt mjölk eller kärnmjölk, om detta hellre behagades.

Nu är att anteckna att dessa tre representanter för en kultur, som tyvärr är dömd att gå under, voro riktigt äkta. Brunbrända av solen gingo de fram och tillbaka i sysslorna på fäbodtärken på sina bara fötter. Där kvistar på vallstigarna gjorde repor i fötterna äro grodblad bundna. — Detta läker bättre än med en vanlig binda, försäkra de.

Stugorna höllo de pyntade och rena som dockskåp, och det var en fröjd att se bohatet. Där låg en sats "kavendon", sirligt snidade med årtalet 1686. Två mjölkpallar voro gjorda av en granstam, i vilken kvistarna fått sitta kvar för att tjänstgöra till ben åt pallen. Den ena av dessa hade årtalet 1743 inskuret på undersidan.

Två näverlurar kommo fram och där blåstes vallåtar i den ena. Även den andra luren var användbar, men den skulle ligga en stund i vatten innan den gav toner, ty den hade gissnat.

Hur roligt det nu skulle ha varit att stanna på vallen och se hur en dags sysslor förflyta, gick det inte för mig. Där berättades nämligen underbara saker, som vallstigarna hade att visa. De hade sina sagor om bragder och dåd från en tid, då björnen slog sina lovar kring Knupbodarna.

"där blåses vallåtar..."

Foto: J. Lindblom.

pund! Men snickaren visade nu, att han inte var av det klena slaget, han heller. Helt resolut tog han drängen på ena armen och bar honom som ett barn. När han kom på halva vägen stannade han och flyttade försiktigt över drängen på andra armen och gick sedan fram till byn utan att vila. Så nog hade han krafter, han också. så uppsalabo han var, och det var inte utan att han från den dagen respekterades av hälsingarna. Han var ju stark... Men om han träffat Töne-Olle hade denne kanske inte tyckt att det var så märkvärdigt.

Men det var inte bara haneboborna och andra hälsingar som var starka.

En gång kom det en norrman vandrande genom Hälsingland och han stannade litet här och var och fick arbete. Han hette Tron och kallades här för Stor-Tron. Och överallt mottogs han med respekt som en jämlike, ty han var stark. En gång byggde han en stuga åt sig och då bar han hem stockarna från skogen,

hela som de var. När han täljt till dem, tog han med ena handen och lyfte upp stockändan till ögat och såg efter om han täljt rätt.

Konung Karl XV var en stark kung i sin ungdom, och en gång när han kom till Hälsingland, fick han höra talas om Tron, och då de en gång möttes, utmanade prinsen — det var innan han ännu var kung — till brottnings. De tog det försiktigt i början men Tron lade ner prinsen lätt och försiktigt. Men då såg de båda, att de hade värdiga motståndare och de flängde länge utan att någon av dem lades ner. Inte ville väl en skogarnas son göra en sådan fin herre något illa! Och det slutade utan att någondera riktigt gick åt och förlorade. Men efter den betan tyckte hälsingarna, att det nog ändå inte var så värst dålig kung de skulle få på tronen. Fast han var nog inte så stark som Töns-Olle och Stor-Tron och de andra starka kungarna.

Nu har "sagodjuren" försvunnit från Knupbodarnas omgivningar. Men förra sommaren (1923 Red) mötte en av fäbodflickorna mickel räv på vallstigen, där räven gynnats med god jaktlycka. Han knogade på två fåglar, en rätta och en ekorre samtidigt. Och flickan unnade honom den fångsten, då han tydligen var stadd i den vällovliga ärendet att mata sina ungar. I första förskräckelsen släppte nämligen räven sitt byte, men flickan lät det ligga, och han var senare tillbaka och hämtade det.

Annars var det fattigt med sensationer av detta slag på vallstigarna numera. De äro mycket fredliga. Det händer då och då där "fågelvägar" korsa stigen där de söka sig fram mellan bärställena, att de överraska en tjäder- eller orrkull. Det är också allt.

Nu klängde vallstigarna på bergssidorna. De gå över urskog, där träden i den oländigaste terängen fått sköta sig själva. Skogsjättarna ha rest sig, tills de brutits av år och fallit. På en tallstam hade sedan fyra grenar slagit rot och rest sig, närda av den fallnes förmultnade rester. Kronorna hade vresigt knutna grenverk, slitna och vridna av vindarna, som på denna höjd gå hinderlöst med våldsam kraft.

Genom detta urtidstillstånd smög vallstigen fram. Den gick över Storåsen, Farfarsåsen, Villstaåsen och uppåt, tills skogen glesnade där urberghällen gick i dagen med fattigdom på rot-närningar.

Och nu öppnade sig en utsikt, som vårt språk är för fattigt att beskriva. Det var från hällarna på Heberg. Där bergsmassiven sköt uppåt i förgrunden stod skogbeklädnaden raggig i mörkgrönt. En tjärn blickade mörkt och mystiskt ur skogsgrön-skan upp mot högsommardagens heta ljusflod. Kring detta slöt sig Bergvikens koboltblå, krusigt glittrande, mäktigt och vacker. En båt låg som ett snäckskal i blåaste blått.

Bortom detta låg vidden majestätisk bort mot horisinten, där bergen blånade. Sjöarna blickade blått i åsflätningarna. Åar slingrade som glittrande silverband. Allt detta var fullbestänkt med bygder. Kulturgärningarna lågo nakna i högsommarluset och talade mäktigt om idogt strävande människor i landskapet. Här och där höjde sig en byggnad över de andra i skinande vitt. Det var Hanebo, Segersta, Mo, Bollnäs, Norrala och Söderhamns kyrkor. Över den sistnämnda gick havet i en blågrå linje vid horisonten.

På båda sidor om Kölbergs vresiga resning slingrade Ödemårdens eviga skogsbeklädda bergssystem.

Från ett stycke besvärlig urskog föll vallstigen nedåt till 276-metersplanet. Den gick förbi en källa, klängde vid en brant remna i berget med otaliga, dystra grottor för rävar och lo. Förut lära stigmän haft tillhåll i dem. Vidare nådde den mossmarker med hjortron, och där glittrade Jon-Påls tjärn i lövskogen. Kristallklart vatten med vita näckrosor. Det var skönt med ett bad 276 meter uppe i berget, fastän all mystik med bottenlöshet och det som hör till, skrämdes för en simtur. Utför berget gick ett avlopp i ystra skval, där laxöringen trivdes.

Från Jon-Påls tjärn klättrade vallstigen uppåt igen. Avsats efter avsats nådde den 330 meters höjd, då den gick över Storhälls röda granithjässa. Några vindslitna, knotiga tallar stodo som skogens utposter, fastklängda på hällen. Och mellan dem

öppnade sig åter i den leende bygden. Tönnånger, Holmsveden, Lingbo. Och långt borta — Gävle. I Ödemården sköto bergen rygg, raggigt grågröna, medan tio sjöspeglar sågo blått och milt uppåt ur vildheten. Storjungfrun drömde i havsbandet, medan ett par ångfartyg stävade förbi. Sedan gick det blåa över i grått och ögat förmådde icke se längre.

Från Storhäll föll vallstigen. Den gick i spiraler, gjorde lyckor, korsade fågelvägar och villostigar, men föll ständigt. Och plötsligt var skogen slut och vallskogen slutade på fäbod-täkten.

Nu var mjölken god.

Knupbodarna bestod fordom av 12 fäbodstugor, men av dessa stå nu (1924) endast fem kvar. Och i de stugor som fäbodflickorna icke tagit i besittning för sommaren, visade vinterns skogshuggarvisten skrämmande spår av det öde, som väntar de trevliga fäbodstugorna.

Söndagsfrämmande vid Knupbodarna.

Foto: J. Lindblom.

Icke långt från Knupbodarna ligger den gamla bysågen vid en uttorkad bäck, med skovelhjul och ramskjul, och talar om en annan skogskultur, som fäderna idkat.

Det är nu länge sedan denna näringsgren drogs ur skogs-gömslena för att taga nya och större former nere i bygden. Efter denna undergår nu fäbodkulturen samma process.

Men vad som alltid skall råda vid Knupens, Hebergs och Storhälls vallstigar är den storslagna vida åsynen av det vackraste Hälsingland har att visa människorna.

Utsikterna från dessa gamla vallstigar skall aldrig tagas bort, ersättas eller dö ut.

Ännu sedan klapperstensfalten vid bergets ishavsnivå gömts av förmultnade växter och sedan jökelflodernas vackra sandlagringar mellan flyttblocken gömts av märka växtjordlager, skola de gamla vallstigarnas landskapsvyer utbreda sig som de sista fäbodflickorna sågo dem. (Ljusnan 4/8 1924)

Hanebohistorier

Det var under första världskriget, och det var ont om mat. Per arbetade på Sibo och var känd för att kunna "skarva" på historierna. En dag sade en kamrat till honom:

— Ljug lite, inna du går hem!

— Nej, ja har inte ti nu. Dä har komme hem e vagn poteter, å ja är tvungen å skynda mä, om ja ska få nå mä. . .

Och så gick han.

På kvällen kom det många ner till Kilafors för att få litet potatis, men där fanns det ingen potatisvagn. Per hade segrat!

*

En hanebobonde hade haft en hjälpkarl i skogen under vintern, och nu höll de på att göra "sluträkning". De hade kommit överrens om att maten skulle betalas av hjälpkarlen. Denne sade dock ingenting om detta, varför bonden sade:

— Men maten då!

— Maten! svarade den andre. Den var bra den. Den var det inge fel på.

*

Knekten 79 Storm gick vakt vid Møhed, då översten kom. 79 gjorde ställningssteg och skyldrade gevär. Men översten röt:

— Vet ni inte att ni skall ropa "i gevär", när jag kommer?

Då sträckte 79 på sig, satte geväret för munnen och röt:

— Dä kommer en karl!

*

Olle var med i studiecirkeln och det skulle bli val. Då steg han upp och sade:

— Inte för att jag är på förslag, men ja ska be å få fränsåga mig i alla fall.

*

Hugo hade främmande och det började bli litet sent. Då säger han helt plötsligt:

— Nej, du mor, nu är det nog bäst att vi går å lägger oss, så främmande får gå hem nån gång.

Sång till hembygden

Av Claes Spjuth.

*O Hälsingland — o Hälsingland
mig fostrat har med Modersband.
O Hälsingland — o Hälsingland
min Far du också var ibland.
Din äng i blom så oskultsfull
oss rikedom ej gav i gull,
men ändå för din trohets skull
mitt minnes sol ej sjunker.*

*Din stig jag vandrat har i skog,
hört på sorl och brus från bäcken.
Jag plockat sippor där de log
och jag lyssnat har till Näcken.
Och uti vårens skymningsstund
går sus av asp i grönan lund,
midsommarnatt förutan blund,
när ungdomsruset rädde.*

*Kring fåbodvall stod skog på vakt
och bakom skyar röda.
Var fanns en mer idyllisk prakt,
— men nu de ligga döda!
Ej mera näverlur där hörs,
blott av susning stillhet störs.
Bopigan ej vid spisen rörs,
när bygd av solen väcktes.*

*Och om en gång, då långt från dig
en son har ögat slutit.
Bevara skall du minnets stig
och hålla fast vad du har knutit.
Sjöar, floder och skogar stå,
som son och dotter av dig få.
Ty genom sekler skall dig nå
att tack från barn, du fostrat.*

*På stora anor du fattig är
— jag kan ej med andra skryta.
Jag helt i skönhet nu dig klär.
och vill ej bort dig byta.
Jag dig ej mycket givit har,
men hembygdskärlek har jag kvar.
Jag vill dig ge — om mot du tar
allt gott jag dig kan visa. . .*

*Du, som famnar min barndoms stig,
— alla mina minnen kära.
Fast hem är tomt, skall dock till dig
min längtans vinge alltid bära.
Livets allvar — om ock så ungt —
jag kände dock ibland så tungt.
Men nu, när allt är mera lungt,
ditt värde har mångdubblats.*

*Nu tag min sång, om än så svag,
ur hjärtat toner väller.
Och än en gång i famn mig tag,
om hemåt färd jag ställer.
Igen förnimma vad du var,
när du för mig var som en Far.
Fast Mor ej beller mer finns kvar
— i minnet ögat strålar. . .*

(Seattle, Washington, USA)

Olle kom och gick efter vägen, där det stod en A-bil. Chauffören höll på i motorn, och Olle tyckte att han borde säga något, varför han sade:

— Dä häkter lidlas!

Bilisten såg på honom, men sade ingenting, och undra på det.

I Augusts bostad fanns det gott om vägglöss, trots att det röks flera gånger där. En kväll satt han och läste tidning, då en vägglus föll ner från taket på tidningen. Då såg han på den och sade:

— Dä vore nästan bäst å tana i horna å visna för sjönjörn.

Hanebo: Jul

Årgång 11.

Redaktör: Victor Johnson, Sibö, Kilafors.

— o —

Hanebo Hembygdsförening har också i år nöjet att överlämna HANEBO-JUL, och vi hoppas, att den i någon mån skall stärka hembygds kärleken och vara en förbindelselänk mellan alla hanebopor, inom och utom sockengränsen.

De som har något att berätta, är välkomna med artiklar till ett annat år.

GOD JUL

önskas alla hanebopor.

HANEBO HEMBYGDSFÖRENING

Pris 2: 50